

L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Medji 2024

IS-SEBA' SENA

IL-MALTI (IL-Fehim mis-Smigh)

IL-ĦIN: 15-il minuta

Il-Karta tal-Għalliema

(din il-karta m'għandha gatt tinghata lill-istudenti)

**Gwida għat-Tmexxija tal-Eżami tal-Fehim mis-Smigh
f'każ li jintuża dan l-iskritt**

1. L-għalliema tal-Malti li se jmexxu l-eżami tas-smigh jgħidu lill-istudenti: **"Il-ħin għall-eżami tal-kitba għadda. Ser ngħaddu issa għall-eżami tal-fehim mis-smigh. Jekk jogħġbokom sibu paġna 12 tal-karta tal-eżami."**
2. Meta l-għalliema jaraw li l-istudenti kollha sabu l-paġna mitluba, jgħidulhom: **"Għandkom ftit ħin biex taraw l-eżerċizzji kollha li tridu taħdmu."**
3. Wara 3 minuti l-għalliema jgħidu lill-istudenti: **"Issa se tisimghu s-silta kollha għall-ewwel darba. Waqt li qed tisimghuha tistgħu twieġbu l-mistoqsijiet u tiegħu xi noti li jistgħu jgħinukom. Is-silta ser terġgħu tisimghuha darb'ohra aktar tard."** L-għalliema jaqraw is-silta kollha b'ritmu meqjus.
4. Wara li tinqara s-silta, l-għalliema jgħidu lill-istudenti: **"Issa għandkom ftit ħin biex taħdmu l-eżerċizzji fuq is-silta li smajtu."**
5. Wara 3 minuti l-għalliema jgħidu lill-istudenti: **"Issa se tisimghu s-silta għat-tieni u l-aħħar darba. Waqt li qed tisimghuha tistgħu tkomplu twieġbu l-mistoqsijiet."** L-għalliema jaqraw is-silta kollha b'ritmu meqjus.
6. Kif l-għalliema jtemmu l-qari tas-silta kollha jagħtu 3 minuti lill-istudenti biex jaħdmu t-taħriġ u kif jgħaddi l-ħin jgħidu: **"Issa baqgħalkom ftit ħin biex tlestu u tirrevedu l-eżerċizzji kollha tal-eżami tal-fehim mis-smigh. Grazzi."**

Is-Silta għall-Fehim mis-Smigh:

Is-Sigar taż-Żebbuġ

Is-sigar taż-żebbuġ jinsabu f'ħafna mill-pajjiżi tal-Mediterran, fosthom l-Italja, Spanja u l-Greċja. Mijiet ta' snin ilu f'pajjiżna wkoll kienu jtkabbru s-sigar taż-żebbuġ f'ħafna postijiet, u ħafna rħula għadhom iġorru dan f'isimhom, bħal Ħaż-Żebbuġ, Birżebbuġa u ż-Żejtun. Fi żmien ir-Rumani kien hawn industrija kbira u għad fadal ukoll fdalijiet ta' magħsar taż-żebbuġ li konna nsibu f'dawk iż-żminijiet, fosthom dak ta' ġewwa l-Villa Rumana ta' San Pawl Milqi. Din l-industrija biż-żmien intilfet u bdew deħlin industriji oħra bħal dawk tal-qamħ u l-qoton, iżda llum iż-żebbuġa qed terġa' tieġu postha fir-raba' Malti u Għawdx i u ħafna dilettanti u bdiewa qegħdin ikabbruha f'ammonti kbar sabiex jipproduċu ż-żejt.

Is-sigar taż-żebbuġ huma adattati ħafna għall-klima Mediterranja għaliex jeħtieġu ħafna xemx. Bħala sigra tikber f'kull tip ta' ħamrija, però huwa importanti li din tkun fonda biżżejjed sabiex tqabbad sew l-għeruq. Hija timmatura u tibda tagħtina l-frott ta' madwar erba' snin. Il-weraq ta' din is-sigra huma partikolari. Dan għaliex il-lewn tagħhom huwa ħadrani skur filwaqt li minn taħt hija ta' lewn griż. Il-fjuri huma żgħar, għandhom riħa pjaċevoli u ta' lewn il-panna. Il-frott ġeneralment jinqata' f'Ottubru, u tinduna li sar sew għaliex jibda jaqleb fil-vjola.

Iż-zejt taż-żebbuġa fih ħafna benefiċċji, fosthom li jgħin anke biex ibaxxi l-livell tal-kolesterol. Il-proċess sabiex isir dan iż-zejt huwa pjuttost faċli bil-makkinarju li nsibu fis-suq. Kif għedna iktar kmieni fl-artiklu, iż-żebbuġ jinqata' għall-ħabta t'Ottubru. Kif ikun għadu jinqata', dan jintiżen u jittieħed għand l-għassar fejn jibda l-proċess biex jingħasar.

Fil-bidu tal-proċess iż-żebbuġ jitmaddaf sew mit-trabijiet, jitneħħew xi zkuk u weraq li jkun għad fadal imwaħħla u jinħasel sew sabiex ma jifdalx pesticidi li jista' jkun hemm fuq iż-żebbuġa. It-tieni parti tal-proċess tinvolvi t-tkissir taż-żebbuġ sakemm jiġi mithun. Dan il-proċess iqatta' ċ-ċelloli taż-żebbuġa u jiffaċilita biex joħroġ iż-zejt. Fit-tielet parti tal-proċess it-taħlita tkompli titħallat għal madwar 45 minuta.

Wara dan kollu issa jkun imiss li wieħed jissepara ż-zejt mill-bqija taż-żebbuġa. Dan isir permezz tal-pressa tal-magħsar taż-zejt. L-iktar ħaġa importanti hija li ż-zejt jinħażen go kontenituri tal-istainless steel f'temperaturi friski, u wara dan kollu jiġi bbottlilat fi fliexken ta' kulur skur. Iż-żamma ta' ndafa hija l-iktar ħaġa importanti matul dan il-proċess sabiex iż-zejt ma jikkontaminax ruħu u jżomm frisk sad-data tal-iskadenza.

(Silta meħuda u addattata mir-rivista *Nisġet Artna* – Ħarġa nmru.15)

TMIEM IL-KARTA